

țierea individualităților în scenele de masă, și nici să se dea acestora contururi armonioase în ansamblu. *Apus de soare* deschide perspectiva unor noi și necesare progrese și în acest domeniu.

F. P.

Învățați-ne să rîdem

Oricine știe să rîdă, dar nu oricine știe *cum* și *cînd* să rîdă. În diferența aceasta, pe distanța dintre om și omul de gust, se înscrie rostul actorului comic.

Teatrele noastre au avut și încă au destui actori a căror simplă apariție pe scenă stîrnește risul spectatorilor. Frumoasă recunoaștere, cu atît mai mult cu cît e spontană, a calităților care fac din actorul de comedie favoritul publicului! Asemeni lacrimilor stoarse de tragedian, hohotele de ris arată că aplauzele sînt de prisos: granița de lumină a rampei a dispărut și, pentru o clipă, spectatorul se află el însuși în mijlocul eroilor, participînd la drama lor comică sau tragică. E nevoie de un efort asupra lui însuși, de o smulgere brutală de sub imperiul vrajei artistice, pentru ca omul din sală să redevină spectator.

Că publicul ride la intrarea în scenă a unui actor comic este explicabil: e o reacție imediată în fața elementelor exterioare ale actorului (chip, siluetă și gest) care — elocvente în mutismul lor, asemeni măștii comice a teatrului antic — exprimă comicul aproape tot atît de complet ca și cuvîntul. Reacția aceasta dovedește că actorii comici se bucură de un anumit credit, obținut pe baza creațiilor lor anterioare. Actorii știu lucrul acesta și, de aceea, unii dintre ei abuzează de spontaneitatea generoasă a publicului. *Instrumente* ale artei lor, elementele materiale: glasul, gestul, silueta, nu trebuie însă confundate cu *substanța* ei. Glasul, silueta și gestul lui Gr. Vasiliu-Birlic sînt doar o parte din mijloacele cu care actorul este chemat să realizeze un anumit personaj. Acest personaj este cu totul altul decît Gr. Vasiliu-Birlic și, de aceea, în măsura în care marele nostru comic se mulțumește să împrumute personajului trăsăturile sale, el nu-l realizează decît în intenție. Publicul nu rîde de personaj, ci de glasul, silueta și gestul lui Gr. Vasiliu-Birlic, care, în ele însele, n-au nimic comic, ci își trag această calitate din alte roluri comice cărora actorul le-a dat expresie deplină — dovadă că spectatorul

nu le-a uitat. Cele două spectacole Molière de la Teatrul Național din București sînt concludente în sensul acesta.

A înșenina prin ris viața oamenilor e o nobilă misiune. Dar a-i învăța *cum* și *cînd* să rîdă este o sarcină pe cît de nobilă, pe atît de grea. După cum e mai sensibil la melodramă decît la tragedie, marele public gustă mai deplin farsa, comedia bufă, decît umorul, ironia, comicul de idei. Făcînd concesie acestui public, actorul comic lunecă fără să-și dea seama spre exercițiul gol desigur virtuos al instrumentelor, în dauna artei sale. Doica din *Romeo și Julieta* este un rol savuros și complex. Vorbînd ca o precupeată din Moldova, insistînd asupra expresiilor libertine și „tunînd și fulgerînd” împotriva bărbatilor, Marioara Davidoglu trădează, în spectacolul Teatrului Național din Iași, atît demnitatea versului shakespearian, cît și caracterul personajului — totul de dragul unui public încă nu pe deplin educat care, voînd să se amuze, cere tragediei lui Shakespeare ceea ce i-a oferit *Omul care a văzut moartea*.

Cu cîtă satisfacție notăm, în schimb, apariția lui Radu Beligan în *Șmil* din *Apus de soare* de Delavrancea! La prima replică a doctorului evreu, spectatorii recunoscînd sub costumul de epocă, glasul, silueta actorului comic, au o pornire firească spre ris; la cea de a doua, reacția este identică, deși parcă mai rezervată. Se simte în public o mare nedumerire: cum se face că glasul și gestul lui Beligan, care au declanșat de atîtea ori risul, nu stîrnesc, și de data aceasta, hohotele? Oare ce s-a întîmplat cu Beligan că la a treia replică nimeni nu mai ride? În fond, ceea ce s-a întîmplat cu Beligan, ar trebui să se întîmple cu toți actorii comici: să renunțe la propria lor mască, la concesiile făcute unui public neavizat și să înfățișeze personajul în tot ceea ce *acesta*, nu ei înșiși, are comic. Pe scena Teatrului Național din București, *Șmil* trăiește în toată finețea și adîncimea caracterului său atît prin ceea ce comedianul i-a refuzat din bogatul arsenal al mijloacelor sale actoricești, cît și prin ceea ce artistul i-a adăugat ca trăire autentică.

Rostul actorului comic este acela de a ne învăța *cînd* și *cum* să rîdem. Refuzînd să înalțe la rang de *scop* ceea ce constituie doar *mijloacele* artei sale, el este chemat, ca și adevărații umoriști, să-și ia în serios propria sa artă.

Șt. A. D.